

VIRÁG GYÖRGY – SZABÓ JUDIT*

Pedofília és bűnözés

Absztrakt

A tanulmány a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények gyakoriságának, kockázati tényezőinek, valamint a pedofíliával való összefüggéseinek kérdéseivel foglalkozik. A releváns hazai és nemzetközi szakirodalomra támaszkodva arra kívánunk rávilágítani, hogy az úgynevezett „pedofil bűncselekmények” és azok elkövetői sok szempontból heterogén csoportot alkotnak, továbbá, hogy a pedofília a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények motivációs hátterének valójában csak az egyik – és nem szükségszerű – tényezője. A gyermekek védelme tehát komplex, a büntető igazságszolgáltatási rendszeren és a pszichiátriai diagnosztikai kategóriákon túlmutató megközelítést igényel.

Kulcsszavak: *pedofília, gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények, gyermekpornográfia, prevenció*

Abstract

Pedophilia and crime

The paper deals with issues concerning the prevalence and risk factors of sexual offending against children and its link with pedophilia. Relying on relevant international and Hungarian academic literature, we aim to highlight the fact that the so-called ‘pedophilic offenses’ and their perpetrators are in many ways a heterogeneous group and that pedophilia is actually only one factor – and not even a necessary one – in the motivational background of sexual offending against children. The protection of children thus requires a broader approach that extends beyond the criminal justice system and psychiatric diagnostic categories.

Keywords: *pedophilia, sexual offending against children, child pornography, prevention*

---

* Dr. Virág György PhD, igazgatóhelyettes, főtanácsos, OKRI, ORCID: 0000-0001-6857-9707; dr. Szabó Judit PhD, tudományos főmunkatárs, OKRI, ORCID: 0000-0001-8133-6363.

A pedofília görög eredetű, a gyerek/fiú (*pais*) és a barátság/szeretet (*philia*) szavakból létrejött szóösszetétel, jelentése tehát gyerekbárát, *gyerekszerető*. Az általános vagy köznapi használat a gyerekekkel szexuális kapcsolatot létesítő (felnőtt) személyt nevezi pedofilnak (VIRÁG, 2010). A pszichiátriai betegségtan szerint a pedofília a szexuális élet deviáns megnyilvánulásainak – az úgynevezett *parafiliáknak* – tekintett szexuális magatartások egyike, amely a *pubertáskor előtti gyerekek iránt érzett tartós és intenzív szexuális vonzalomban* nyilvánul meg. Seto (2017) becslése szerint a zavar előfordulási gyakorisága az átlagpopulációban 1 százalék körül van.¹ A pedofiliát nemcsak a közbeszédben, hanem a különböző szakmai diskurzusokban is gyakran összemoszák a gyerekek elleni szexuális bűncselekmények elkövetésével. A valóság azonban az, hogy vannak pedofil hajlammal élő emberek, akik ténylegesen soha nem molesztálnak egyetlen gyermeket sem, ugyanakkor sokan vannak olyanok is, akik ugyan nem minősülnek pedofilnak, mégis szexuálisan bántalmaznak egy vagy több gyermeket. A pedofília és a gyermekek ellen elkövetett szexuális abúzus tehát különböző fogalmak, annak ellenére, hogy a két halmaznak van közös metszéspontja.

Jelen tanulmányunk az Országos Kriminológiai Intézetben lefolytatott kutatás részeként azt vizsgálja, milyen kapcsolatban áll a pedofília, a pedofil érdeklődés a gyermekek sérelmére megvalósított szexuális bűnelkövetéssel, valamint hogy mit lehet tudni az ilyen bűncselekmények gyakoriságáról és kockázati tényezőiről. A büntetőjogi felelősséget a pedofília önmagában – hasonlóan más parafiliákhoz – nem érinti ugyan, a tárgyalt kérdéseket azonban mind a fogalmi tisztázás, mind a prevenció szempontjából relevánsnak gondoljuk. Az alábbiakban a kutatás keretein belül készített szakirodalmi áttekintés alapján járjuk körül a pedofília és a bűnözés kapcsolatának egyes aspektusait.

A pedofília kapcsolata a bűnözéssel

A pedofíliával kapcsolatos kutatások zömét kriminális mintákon végezték.² Mivel a szexuális bűnelkövetőknek csak kis része kerül a hatóságok látókörébe,

¹ Korábbi munkáiban Seto is magasabbra, 3–5 százalék közé becsülte a pedofília prevalenciáját.

² Meg kell itt említenünk azokat a hazai kutatásokat, amelyek jogerős ítélettel lezárt, gyermekpornográfia miatt indult büntetőeljárások elemzésén alapultak. Ilyen volt Parti Katalin átfogó kutatása a 2002–2005 között tiltott pornográf felvétellel visszaélés miatt indult valamennyi büntetőügy (N = 225) vonatkozásában (PARTI, 2007; 2009a; 2009b). Az OKRI-ban zajlott az a kutatás is, amely a 2016-ban és 2017-ben jogerős bírósági ítélettel lezárt, gyermekpornográfia miatt indult büntetőügyeket (N = 178) elemezte (SZABÓ – CSAPUCHA, 2020a; 2020b). Mivel azonban a csak online elkövetők esetében általában nem történt elmeorvos szakértői vizsgálat,

és még kevesebbet ítélnék el büntetőeljáráásban, ezek a minták nem reprezentatívok (NEUTZE et al., 2011). Az ilyen adatokat ezért óvatossággal kell kezelni, hiszen ezek alapján nem különíthetők el megfelelően a pedofília specifikus rizikófaktora a bűnelkövetésre, azon belül az erőszakos bűnelkövetésre hajlamosító tényezőktől. Arra azonban valamelyest választ kaphatunk ezekből a kutatásokból, hogy a gyermekek elleni nemi bűncselekmények ismertté vált elkövetőinek mekkora hányada tekinthető pedofilnak (bár az empirikus eredmények elsősorban módszertani okok miatt némiképp szórnak).

Kesicky és munkatársai gyermeket szexuálisan bántalmazó férfiak 146 fős mintáján vizsgálták a zavar előfordulási gyakoriságát (KESICKY et al., 2014). A pedofília DSM-IV-TR-ben³ szereplő diagnosztikai kritériumai⁴ szerinti diagnózist komplex vizsgálat⁵ alapján állapították meg, és arra a következtetésre jutottak, hogy *a minta mindössze 16,2 százaléka meríti ki a diagnosztikus ismérveket*. Vagyis tíz elkövető közül mindössze kettő volt pszichiátriai értelemben pedofilnak tekinthető. Fontos hozzátenni, hogy ebben a mintában csak olyan elkövetők voltak, akik egy vagy több gyermeket tetteleg molesztáltak, bántalmaztak. Seto (2018) szerint a pedofília – általában ideértve a hebefiliát, azaz a serdülőkorúak (11–14 évesek) iránti nemi vonzalmat is – átlagos prevalenciája kriminális mintákban 50 százalék körülire tehető, a zavar indikátorától, a minta jellemzőitől és a kutatási elrendezéstől függően. Seto és munkatársai (2006) egy másik kutatása alapján ez az arány a gyermekpornográfia elkövetői körében még magasabb, akár kétharmad is lehet, amely a szerzők szerint azt is jelenti egyben, hogy a gyermekekről készült pornográf tartalom „fogyasztása” jobb diagnosztikus indikátora a pedofiliának, mint a gyerekek szexuális bántalmazása (az úgynevezett kontakt-bűncselekmény). Úgy tűnik tehát, hogy a pedofília a gyermekpornográfia elkövetői esetében markánsabb rizikótényező, mint a gyerekek sérelmére testi kontaktussal járó nemi bűncselekményt elkövetők tekintetében.

---

illetve ha történt is, az – néhány kivételtől eltekintve – nem tartalmazott pedofiliára utaló megállapításokat (különösen nem diagnózist), ezek a kutatások csak általában véve az elkövetők, és nem a pedofiliában szenvedők jellemzőire vonatkozóan hoztak eredményeket.

³ Az Amerikai Pszichiátriai Társaság által jegyzett, a pszichiátriában ma általánosan használt *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (Mentális Rendellenességek Diagnosztikai és Statisztikai Kézikönyve) negyedik, átdolgozott kiadása.

⁴ A pedofília diagnózis A, B, C kritériumai a DSM-IV-TR Szexuális és nemi identitás zavarok részének *Paraphiliák* fejezetében, a 302.2 pont alatt szerepelnek.

⁵ Péniszpletizmográfián (fallometrikus mérésen), az aktuális klinikai tüneteken és a korábbi klinikai adatokon alapult a vizsgálat.

A *pedofil elkövetők* gyakran igen korai életkorban kezdik a gyerekek bántalmazását, több áldozatot szednek, mint a nem pedofil elkövetők (ABEL et al., 1985), továbbá a nemi bűncselekmények tekintetében esetükben nagyobb a bűnismétlés valószínűsége (HANSON – MORTON-BOURGON, 2005). Utóbbi csoport nagy átfedést mutat azokkal a visszaesés szempontjából különösen veszélyeztetett elkövetőkkel, akik mind online, mind offline, tehát kontakt típusú szexuális bűncselekményeket is elkövetnek gyermekek sérelmére (például EKE et al., 2019).

A gyerekeket szexuálisan bántalmazó, *nem pedofil elkövetők* gyakran stressz hatására, a pedofil tetteseknél későbbi életkorban kezdik az elkövetést, általában családon belül, és kevesebb sértett sérelmére (ABEL et al., 1985). Ők ugyanakkor általában magasabb pontszámot érnek el a pszichopátia mérőeszközein (például STRASSBERG et al., 2012).

Az *áldozatok* bizonyos jellemzői is összefüggést mutatnak a pedofíliával (LEVENSON et al., 2008). Nagyobb valószínűséggel bizonyulnak pedofilnak azok,

- akiknek fiú áldozatuk (is) van;
- akik több gyermeket bántalmaznak;
- akik fiatalabb gyermekek sérelmére (LEVENSON et al., 2008); illetve
- akik nem saját családtagjuk sérelmére követik el a bűncselekmény(ek)e)t (SETO, 2018).

A pedofília szexuális gyermekbántalmazásban játszott szerepére a gyerekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények rizikófaktorairól szóló részben még visszatérünk.

A gyermekek sérelmére elkövetett nemi bűncselekmények gyakorisága és kockázati tényezői

A gyermek sérelmére elkövetett szexuális abúzus fogalma és előfordulási aránya

A gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények előfordulási gyakoriságuk és következményeik okán nemcsak jogi, hanem közegészségügyi szempontból is súlyos problémát jelentenek.

A WHO (1999: 15–16) definíciója szerint a *gyermekkori szexuális abúzus* „egy gyermek⁶ bevonása olyan szexuális tevékenységbe, amelyet nem képes teljesen megérteni/felfogni, amelyhez nem tudja tájékozott beleegyezését adni, vagy amelyhez

---

⁶ Gyermekek a WHO a tizennyolc éven aluli személyeket érti.

*nem elég fejlett, és amelybe nem tud beleegyezni, illetve amely jogszabályba vagy társadalmi tilalomba ütközik*⁷.

Ez a tevékenység egy gyermek és egy olyan felnőtt – vagy egy olyan másik gyermek – között történik utóbbi szükségleteinek kielégítése céljából, aki életkoránál vagy fejlettségénél fogva felelős a gyermekért, illetve bizalmi vagy hatalmi viszonyban áll vele. A gyermek sérelmére elkövetett szexuális abúzus megnyilvánulhat egyebek mellett a gyermek bármilyen törvénytelen szexuális cselekményre történő rábírásában vagy kényszerítésében, a gyermek prostitúció vagy más törvénytelen nemi cselekmény révén történő kizsákmányolásában, illetve pornográf tartalmú előadások és anyagok készítését célzó kizsákmányolásában.

A jelenség okainak feltárását, a kezelés és a megelőzés lehetséges eszközeinek kidolgozását, illetve fejlesztését jelentősen hátráltatja az a tény, hogy a gyerekek által elszenvedett szexuális bűncselekmények túlnyomó része látenciában marad.⁸ A hivatalos statisztikai adatok megközelítőleg sem tükrözik a probléma nagyságát, ugyanakkor a jóval több információval kecsegtető áldozat-, illetve látenciakutatások nem kevés etikai és módszertani problémát vetnek fel. A vizsgált jelenséget még mindig számos tabu övezi, és a nemi bűncselekmények természetéből adódóan az ilyen esetekről egyébként is nehéz információt szerezni. További módszertani nehézséget jelent a nemzetközi kutatások szempontjából az a tény, hogy sem a „gyermek”, sem a „szexuális abúzus” definíciója nem egységes, valamint abban is eltérnek a megközelítések, hogy az áldozat és elkövető közötti kor-, illetve hatalmi helyzetbeli különbséget figyelembe kell-e venni (WHO, 2012). A meghatározások különbségei és az egyéb módszertani – például mintavételi – eltérések miatt a különböző kutatások gyakran nagyon eltérő következtetésekre jutnak a prevalencia vonatkozásában, ezért a globális prevalencia is nehezen becsülhető meg (LALOR – MCÉLVANEY, 2010).⁹ Ahogy azonban az alábbi rövid és példálózó áttekintésből is megállapítható, az eltérő konkrét számadatok ellenére valamennyi kutatás eredményei ijesztő nagyságrendről árulkodnak.¹⁰

---

⁷ “Child sexual abuse is the involvement of a child in sexual activity that he or she does not fully comprehend, is unable to give informed consent to, or for which the child is not developmentally prepared and cannot give consent, or that violates the laws or social taboos of society.”

⁸ Ez a szexuális bűncselekményekre általában igaz, lásd például PARTI et al., 2017.

⁹ Nem mindegy például a minta nagysága, az, hogy milyen életkorú személyek alkotják, milyen a nemek aránya, a résztvevők az általános vagy valamely veszélyeztetett, specifikus populációból kerülnek-e ki stb. A felnőtteket megkérdező kutatások például rendre magasabb prevalencia rátát eredményeznek, mint a gyermekmintákon végzett kutatások.

¹⁰ A területi korlátok nem teszik lehetővé a nemzetközi epidemiológiai, illetve prevalenciakutatásokról szóló részletes áttekintést. Utóbbihoz lásd például O'DONOHUE et al., 2018.

A WHO 2018 februárjában publikált, *Hillis és munkatársai* (2016) adatain alapuló becslése szerint világszerte *egymilliárd körül* van azon 2–17 év közötti gyermekek száma, akiket az elmúlt egy évben *fizikai, szexuális vagy érzelmi erőszak*, illetve *elhanyagolás* ért, ami azt jelenti, hogy globálisan az érintett korosztályba tartozó *gyerekek több mint a fele* elszenvedett valamilyen erőszakot. Szintén a WHO kutatóitól származik az a 2004-es adat (ANDREWS et al.), amely a gyermekkori *szexuális viktimizáció* arányát a lányok körében átlagosan 27, a fiúk esetében 14 százalékra teszi. Közép- és Dél-Amerikában, a Karib-térségben, Indonéziában, Srí Lankán és Thaiföldön a kutatók alacsonyabb, míg Kelet-Európában, a Független Államok Közösségében, az ázsiai és csendes-óceáni térségben és Észak-Afrikában magasabb viktimizációs rátára utaló adatokat találtak. Egy a szexuális gyermekbántalmazás globális prevalenciájára vonatkozó metaelemzés eredményei szerint az abúzus előfordulási aránya a lányok esetében 20, a fiúk esetében pedig 8 százalék (STOLTENBORGH et al., 2011). Egy másik metaanalízis arról számolt be, hogy világszerte a 18 év alatti lányok 9, míg a fiúk 3 százaléka válik megkísérelt vagy befejezett erőszakos közösülés valamely formájának áldozatává, és a lányok 13, míg a fiúk 6 százalékát éri érintés útján megvalósított nemi abúzus (BARTH et al., 2013). *Pereda és munkatársai* (2009) 22 ország 65 kutatásának metaelemzését végezték el, arra a következtetésre jutva, hogy a férfiak 7,9, míg a nők 19,7 százaléka szenvedett el valamilyen típusú nemi bántalmazást 18 éves kora előtt. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége nőekkel szembeni, nemi alapú erőszakkal foglalkozó 2012. évi, 42 ezer (tagállamonként átlagosan 1500) nővel készített interjú alapján felmérése során a megkérdezett nők mintegy 12 százaléka számolt be 15 éves kora előtt történt, felnőttől elszenvedett valamilyen típusú szexuális visszaélésről (FRA, 2014). A legtöbb empirikus adat szerint tehát a lányokat nagyobb arányban érinti a gyermekkorban elszenvedett nemi abúzus, mint a fiúkat, bár egyes kutatások adatai szerint a két nem érintettsége hasonló (WHO, 2012). Utóbbi eredmény azzal függhet össze, hogy a fiúk és férfiak esetében még magasabb a látencia, mint a lányok és a nők esetében. A szexuális erőszak férfi áldozatainak ugyanis az abúzus tényén kívül meg kell küzdeniük a homoszexualitás és a gyengeség stigmáival is, ezért a legtöbben nem jelentik a történeteket.

A gyermekkori szexuális abúzus retrospektív vizsgálatán alapuló kutatások eredményei a *látencia* óriási mértékéről árulkodnak. Kiderül belőlük, hogy sok érintett csak hosszú évekkal, akár évtizedekkel később számol be az őt ért bántalmazásról (LALOR – MCELVANEY, 2010). *McElvaney* (2002) kutatási eredményei szerint akár ötven év is eltelhet, mire a gyermekkori szexuális erőszak áldozatai felfedik a velük történeteket. A *McGee és munkatársai* (2002) vizsgálatában részt vett felnőttek 47 százaléka a kutatást megelőzően soha senkinek nem

mondta el a gyermekkorban elszenvedett erőszakot. *London és kollégái* (2007) retrospektív kutatások áttekintése nyomán arra a következtetésre jutottak, hogy a gyermekkorukban szexuálisan bántalmazott gyerekek mindössze harmada számol be az erőszakról még a gyermekévei alatt. A *Lamb és Edgar-Smith* (1994) kutatásában részt vett, gyermekkorukban szexuális abúzuson átesett felnőttek átlagos életkora 8 év volt a bántalmazás kezdetén és átlagosan 18 év volt a történekről való első beszámoló idején. A *Smith és munkatársainak* (2000) kutatásában részt vett nők 48 százaléka csak az abúzust követő öt éven túl számolt be a történekről.

A gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények prevalenciájára vonatkozóan *Magyarországon* is egyre több az empirikus adat. Bár a kutatási eredmények a felmérések eseti (nem rendszeres) volta és az eltérő módszertani háttér miatt nehezen összehasonlíthatók és nem alkalmasak arra, hogy átfogó és részletes képet kapjunk a hazai érintettségről, a probléma súlyosságát hitelesen illusztrálják. Az OKRI 2004-es látenciakutatásának eredményei szerint a megkérdezett nők 2,3 százaléka, míg a férfiak 1,2 százaléka volt gyerekkorában szexuális erőszak vagy bántalmazás áldozata. Az érintett lányok 56, míg a fiúk 15 százaléka számolt be valakinek a történekről. Feljelentés csupán az esetek 8 százalékában történt, és kizárólag olyan ügyekben, amelyekben lány volt az áldozat (VIRÁG, 2004).

Tóth Olga (1999) 1010 fő 18 évesnél idősebb nő körében végzett felmérést többek között a családon belüli erőszakkal kapcsolatos élményekre és tapasztalatokra vonatkozóan. A megkérdezett nők 8 százaléka számolt be arról, hogy gyermekkorában átélt valamilyen formájú szexuális zaklatást, és a szerző úgy véli, a válaszadást nem vállaló 12 százalék körében is akadnak még, akiket gyermekkorukban szexuális zaklatás ért.

A Pandóra szelencéje nevű nemzetközi projekt keretein belül végzett hazai iskolai felmérés a szexuális bántalmazás különböző formáinak előfordulási arányát is vizsgálta felső tagozatos tanulók (N = 446) mintájában (HORVÁTH et al., 2011). Az eredmények szerint „a megkérdezett diákok 17 százalékával történt szexuális bántalmazás vagy visszaélés”, többnyire 12 és 14 (8,7 százalék), illetve 10 és 12 (4 százalék) éves kor között. A szexuális bántalmazás vagy visszaélés fogalmát ugyanakkor e kutatás meglehetősen tágan értelmezte: a kérdőívben a szexuális bántalmazás formái széles skálán mozogtak a nemkívánatos és kellemetlen fizikai kontaktustól kezdve a ruha nélküli embereket ábrázoló tartalmak megmutatásáig.

Pintér Ádám és Tóth Judit (2017) tanulmányukban gyermekvédelmi és igazságügyi statisztikai adatok segítségével kísérelték meg feltérképezni a gyer-

mekbántalmazás – ideértve a szexuális bántalmazást – kiterjedtségét, gyakoriságát és súlyosságát. Kutatásuk témánk szempontjából releváns megállapítása, hogy a gyermekjóléti szolgálatok által gondozott gyermekek 13-14 százalékának fő problémája a bántalmazásból vagy elhanyagolásból fakad. 2015-ben a gyermekjóléti szolgálatok összesen 11 ezer gyermekbántalmazást tartottak nyilván. Az ismertté vált erőszakos cselekmények 88 százaléka családon belül történt, és az így bántalmazott kiskorúak 6 százaléka (434 fő) sérelmére követtek el szexuális bűncselekményt.

A tizennyolc éven aluliak sérelmére elkövetett szexuális – a köznyelv és gyakran a szakma által is „pedofil”-nak titulált – bűncselekménytípus a *gyermekpornográfia*. A gyermekpornográfia és a gyerekek sérelmére elkövetett többi nemi bűncselekmény sértetti köre között nagy átfedés van, hiszen sok tiltott felvétel súlyos bűncselekményeket örökít meg. Meglehetősen sok gyermek esik tehát áldozatul ennek a bűncselekménynek, akik reviktimizálódnak a róluk készült felvételek mások számára történő eljuttatásával, vagy a nagy nyilvánosság számára elérhetővé tételével. Különösen így van ez, ha tudatában vannak annak, hogy a számukra önmagukban is traumatikus bűncselekményekről felvétel készült, és az forgalomba került. A gyermekpornográfia vonatkozásában az elkövetés prevalenciájára vonatkozó adatok – bár limitáltak – különösen informatívak, hiszen képet adnak a probléma elterjedtségéről és a „fogyasztói” populáció, a keresleti oldal méretéről. Egy fiatal (17–20 év közötti) svéd férfiak 1978 fős mintáján végzett kutatás a szexualitással, szexuális preferenciákkal, illetve a szexuális kényszerítéssel kapcsolatos anonim felmérésre épült, amelynek kapcsán a gyermekpornográf felvételek megtekintésére is rákérdeztek (SETO et al., 2015). Az eredmények szerint a minta 4,2 százaléka számolt be arról, hogy már nézett valaha ilyen tartalmat, bár ez az arány nem feltétlenül tükrözött valódi érdeklődést. *Dombert és munkatársai* (2016) német férfiak 8718 fős mintáján végzett online felmérése a pubertáskor alatti gyerekekkel kapcsolatos szexuális fantáziák előfordulását és a viselkedéssel való összefüggéseit vizsgálta. Eredményeik szerint a válaszadók 5,5 százaléka számolt be pedofil jellegű érdeklődésről, 4,1 százaléka gyerekekkel kapcsolatos szexuális fantáziákról, és 3,2 százaléka gyerek sérelmére elkövetett nemi bűncselekményről. A minta 1,7 százaléka gyermekpornográfia-felhasználó volt, 0,8 százaléka kontaktbűncselekményt követett el 12 év alatti gyermek sérelmére, míg 0,7 százaléka mind a gyermekpornográfia, mind a kontaktbűncselekmény tekintetében érintett volt. A minta 0,1 százaléka számolt be kizárólagos pedofil érdeklődésről.

A gyermekek sérelmére elkövetett nemi bűncselekmények háttérében feltárt rizikófaktorok

A gyermekeket ért szexuális bűncselekmények motivációs és oksági háttere régóta a kutatások érdeklődésének fókuszában áll, mert a feltárt tényezők mind a kockázatbecslés, mind a prevenció és intervenció gyakorlat szempontjából kulcsfontosságúak (BAUR et al., 2016).

A *pedofília*, illetve a *pedofiliás érdeklődés* a gyermekek sérelmére elkövetett nemi bűncselekmények egyik legjelentősebb rizikófaktora. Mindez annak ellenére így van, hogy – ahogy azt már említettük – sok, klinikai értelemben vett pedofil soha nem bántalmaz gyermeket (MARTIJN et al., 2020; CANTOR – MCPHAIL, 2016).

Dombert és munkatársai (2016) egyik kutatásukban a gyerekekkel kapcsolatos fantáziák és a szexuális gyermekbántalmazás – ideértve a gyermekpornográfiát és a testi érintkezéssel járó nemi bűncselekményeket – közötti összefüggést vizsgálták. A kutatók pozitív irányú kapcsolatot találtak a vizsgált változók között, és a pedofilpreferencia-pontszám azoknál a férfiaknál bizonyult a legmagasabbnak, akik mind gyermekpornográfia, mind kontakt-bűncselekmények elkövetéséről beszámoltak. Ez az eredmény összhangban van azokkal a kutatási eredményekkel, amelyek szerint mind a pedofília megléte, mind a gyerekek elleni online és offline szexuális bűncselekmények együttes elkövetése növeli a bűnisméltés kockázatát (HANSON – MORTON-BOURGON, 2005). A pedofil érdeklődés, illetve preferencia azonban csak egyike azoknak a tényezőknek, amelyek igen komplex képet rajzolnak a szexuális gyermekbántalmazás háttérééről. Ezeket a legátfogóbb és leginkább áttekinthető módon a szisztematikus elemzések, illetve metaanalízisek eredményeiből ismerhetjük meg, így a továbbiakban a rizikófaktorokat elsősorban ilyen módszertani háttérű kutatások alapján foglaljuk össze.

Babchishin és munkatársai (2015) a gyerekek sérelmére online, offline, illetve online és offline szexuális bűncselekményeket elkövetők csoportjait hasonlították össze 30 korábbi minta metaelemzése alapján, feltárva néhány alapvető eltérést a különböző elkövetési módok között. A gyerekek sérelmére úgynevezett kontakt-bűncselekményt megvalósítóknak (úgynevezett offline elkövetők) – az online bűncselekményeket elkövetőkhöz képest – több lehetőségük volt arra, hogy tényleges, közvetlen kapcsolatba kerüljenek a gyerekekkel, míg a gyermekpornográfia elkövetőinek (online csoport) az internet-hozzáférésük volt jobb. A bűnalkalmak szempontján kívül a pszichológiai háttér vonatkozásában is különbözött az offline csoport a másik két elkövetői mintától. A gyerekeket ténylegesen bántalmazó offline, illetve a mind online, mind offline bűncselekményeket elkövető

csoport tagjai magasabb pontszámmal rendelkeztek az antiszocialitás mutatói tekintetében, mint a „csak” gyermekpornográfiát elkövető férfiak. Az online csoport továbbá több, a szexuális bűnelkövetéssel szemben ható pszichés jellemzővel rendelkezett, ilyen volt például az áldozat iránt érzett empátia. Ami a pedofiliát illeti, az a kevert csoport tagjait jellemezte legerősebben; még a csak online csoportnál is magasabb kockázatúnak bizonyultak e tekintetben.

Whitaker és munkatársai (2008) metaanalízisének eredményei részletes és komplex képet adnak a gyermekek szexuális bántalmazásának rizikótényezőiről. A kutatók az 1990 és 2003 áprilisa között publikált 89 kutatás adatait elemezték újra, a következő hat csoportra osztva a szexuális gyermekbántalmazás elkövetésével összefüggő kockázati tényezőket:

- családi tényezők;
- externalizáló viselkedés;
- internalizáló viselkedés;
- szociális hiányosságok;
- szexuális problémák; és
- attitűdök/kognitív tényezők.¹¹

A gyermekbántalmazók csoportját büntetlen előéletűekkel, felnőttek sérelmére szexuális bűncselekményt elkövetőkkel és nem szexuális természetű bűncselekményt elkövető személyekkel hasonlították össze. A kutatók eredményei szerint a gyermekbántalmazók csoportja mindössze abban különbözött a felnőtteket bántalmazó csoporttól, hogy utóbbiakat magasabb szintű externalizáló viselkedés jellemezte, azaz hajlamosabbak voltak kifelé fordítani a belső feszültségeket, problémákat. A gyermekek sérelmére nemi bűncselekményt elkövetők csoportja azonban mind a hat kategória alapján szignifikánsan különbözött a nem bűnözők csoportjától, a nem szexuális bűnelkövetőktől pedig a szexuális problémák és a kognitív faktorok vonatkozásában. Az eredmények arra utalnak, hogy meglehetősen sok olyan általános kockázati tényező van, amely mind a gyermekek, mind a felnőttek elleni nemi bántalmazás, mind pedig az egyéb, nem szexuális bűnelkövetési formák hátterében egyaránt megtalálható. Bizonyos rizikófaktorok megléte tehát a kontextustól, a bűnalkalmaktól

---

¹¹ *Családi rizikótényezők* például a szülő-gyermek kapcsolat, az esetleges gyermekkori bántalmazás, a kötődés, *externalizáló viselkedésnek* számít a bűnelkövetés, illetve az agresszió, *internalizáló viselkedés* a depresszió, az alacsony önértékelés és a gyenge megküzdési stratégiák, *maladaptív szexuális viselkedésformákon* a deviáns szexuális fantáziákat, illetve a gyerekek iránti szexuális érdeklődést kell érteni, a *társas hiányosságok* körébe tartozik például a társas készségek és az empátia csökkent volta, illetve a magányosság, és a *kognitív tényezők* a szexuális erőszakkal kapcsolatos hiedelmek, illetve a felelősséget csökkenteni hivatott racionalizációk.

függően különböző típusú bűncselekményekben is megnyilvánulhat. A közel kilencven empirikus kutatás adatain alapuló metaelemzés így csak arra adott választ, hogy mi különbözteti meg a szexuális bűnelkövetőket a többiekétől, illetve a nem bűnelkövetőktől, arra azonban nem, hogy miért fordul a hasonló rizikófaktorokkal érintett elkövetők egy része a gyermekek, más része a felnőttek ellen. További, a szexuális abúzus etiológiája szempontjából érdekes eredmény, hogy a gyerekbántalmazók között szignifikánsan gyakoribb a gyermekkorban elszenvedett szexuális bántalmazás, mint a nem szexuális bűnelkövetők és a büntetlenek csoportjában. Ez alátámasztani látszik a szexuális erőszak ciklusának elméletét (lásd például WIDOM, 1989), ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy a legtöbb gyerekbántalmazót nem érte erőszak gyermekkorában, ahogy azt sem, hogy míg az ismert áldozatok nagyobbik része nő, az elkövetők túlnyomó többsége férfi. A gyermekkori viktimizáció a férfiak esetében valóban kockázati tényező lehet a gyerekek ellen elkövetett szexuális bűncselekmények vonatkozásában, ám ez korántsem az egyetlen releváns rizikófaktor.

A német „NeMUP” projekt¹² keretein belül a kutatók 342 fős, két faktor alapján négy csoportra bontott mintán tesztelték a pedofília etiológiáját magyarázó elméleteket, és vizsgálták a tárgyalt parafília szexuális gyerekbántalmazással való kapcsolatát (GERWINN et al., 2018). A pedofil bűnelkövető (N = 83), pedofil nem bűnelkövető (N = 79), nem pedofil bűnelkövető (N = 32) és a sem nem pedofil, sem nem bűnelkövető kontrollcsoport (N = 148) tagjait olyan változók mentén hasonlították össze, mint egyes szociodemográfiai jellemzők, intelligencia, idegrendszeri fejlődési zavarok, kedvezőtlen gyermekkori életesemények (ideértve a gyermekkorban elszenvedett szexuális abúzust), különböző személyiségvonások, pszichiátriai betegségek, családi rizikófaktorok, valamint különböző viselkedés- és szexuális zavarok. Az eredmények mintázata meglehetősen komplex képet rajzol a vizsgált jelenségekről. A 162 pedofil vizsgálati személy 41 százaléka (N = 66) volt kizárólagosan pedofil vagy hebefil érdeklődésű. A gyermekek sérelmére nemi bűncselekményt elkövetők (pedofilok és nem pedofilok) mintájában az életkor átlaga magasabb, az iskolázottságé alacsonyabb volt, mint a nem bűnöző pedofilok csoportja és a kontrollcsoport esetén. A szülési komplikációk és az eszméletvesztéssel járó gyermekkori bal esetek előfordulási aránya magasabb volt a két pedofil csoportban, mint a másik két csoportban. A szexuális jellemzők szerint is eltérések mutatkoztak a csoportok között. Az első maszturbáció ideje a bűnelkövető pedofilok csoportjában szignifikánsan korábbi volt, mint a többi csoportban, és valamennyi pedofil vizsgálati személy tekintetében alacsonyabb volt a kontrollcsoport tagjai-

¹² Neural Mechanisms Underlying Paedophilia and Sexual Offending Against Children.

hoz képest. A nem pedofil bűnelkövetők az első ejakuláció és az első szexuális együttlét időpontjai tekintetében különböztek a többi csoporttól, de csak tendencia szintjén (náluk idősebb korban következtek be). Mindhárom klinikai/bűnelkövető csoportban szignifikánsan magasabb volt a szexuális zavarok és parafiliák előfordulási aránya, mint a kontrollcsoportban, és ez különösen a bűnelkövető pedofilok csoportjában volt így. A pedofil csoportok tagjai továbbá jelentősen erősebb nemi vágyról számoltak be, mint a másik két csoport. E két csoport nem különbözött egymástól jelentősen a gyermekek szexuális kizsákmányolását ábrázoló felvételek használatában, és csak nagyon kevesen számoltak be közülük arról, hogy sosem néztek ilyen tartalmakat.

A három klinikai/bűnelkövető csoport tagjai körében szignifikánsan nagyobb arányban fordult elő gyerekkori trauma – fizikai, érzelmi és szexuális egyaránt –, mint a kontrollcsoportban. A bűnelkövető minta (pedofil és nem pedofil csoportok) esetében a gyermekkorban elszenvedett szexuális abúzus gyakorisága emelkedett volt a másik két csoporthoz képest. A nem pedofil bűnelkövetők szignifikánsan gyakrabban számoltak be büntetett előéletű apáról.

A pszichiátriai betegségek élettartam-prevalenciája a három klinikai/bűnelkövető csoportban jelentősen magasabb volt, mint a kontrollcsoportban, különös tekintettel a hangulatzavarokra és a szorongásos zavarokra. A szerhasználati zavarok élettartam-prevalenciája a nem pedofil bűnelkövetők csoportjában volt a legmagasabb, de a két pedofil csoportban is magasabb volt, mint a kontrollszemélyek körében. A klinikai/bűnelkövető csoportok tagjainál a vizsgálat idején diagnosztizált mentális zavarok hangulatzavarok, szorongásos zavarok és szerhasználati zavarok is gyakoribbak voltak, mint a kontrollcsoportban. Informatív adat, hogy a pedofil csoportok és a nem pedofil bűnelkövetők szignifikánsan nagyobb arányban szenvedtek személyiségzavarban – különösen a B és C klaszterekhez tartozó zavarokban –, mint a kontrollcsoport tagjai. A pedofil mintában az elkerülő személyiségzavar, míg a nem pedofil elkövetők esetében az elkerülő és az antiszociális személyiségzavarok voltak a leggyakoribbak. Az A klaszterhez tartozó kórképek csak a bűnelkövető csoportokban voltak magasabbak a kontrollcsoporthoz képest. A klinikai/bűnelkövető csoportokban gyakoribb volt továbbá a gyermekkorban ADHD-tünetek előfordulása, és e csoportok tagjai olyan személyiségváltozók tekintetében is szignifikánsan eltértek a kontrollcsoport tagjaitól, mint például a figyelmi impulzivitás, a hiperaktivitás, a személyes distressz és az empátia.

Összefoglalva e konceptuális szempontból is jelentős kutatás eredményeit, a *bűnelkövetők és a nem bűnelkövetők* között leginkább az *életkor*, a *gyermekkorban elszenvedett* érzelmi és szexuális *abúzus* és az *impulzivitás* alapján rajzolódott ki

különbség. A *bűnelkövető és nem bűnelkövető pedofilok* között az *életkor*, az *iskolázottság*, a *szexuális szadizmus* és a *gyermekkori szexuális abúzus* változói differenciáltak legjobban. Nagyon fontos eredmény, hogy úgy tűnik, a *bűnelkövető pedofilok* esetében a kriminalitás nem annyira a parafilájükkal, mint inkább az alacsonyabb *intellektusukkal* és *iskolázottságukkal* függ össze. Végül, a *pedofil és nem pedofil* vizsgálati személyek csoportjai az *emelkedett nemi vágy*, a *voyeurizmus*, a *gyermekkori szexuális abúzus* és a *nemi izgalom* változói alapján voltak elkülöníthetők. A kutatás eredményei nem támasztották alá maradéktalanul a pedofília etiológiájára vonatkozó elméletek – különösen a korai idegrendszeri fejlődési megakadásokat feltételező modell – tételeit. Mind a pedofília, mind a szexuális gyermekbántalmazás nagyon összetett, multikauzális jelenségek; hátterükben sok külső és belső, pszichológiai és idegrendszeri kockázati tényezők bonyolult interakciói állnak.

Seto és munkatársai (2015) a már említett, fiatal svéd férfiak 1978 fős mintáján 2014-ben végzett kutatása során például a szexszel kapcsolatos attitűdök és hiedelmek és a pornográfiahasználat mellett vizsgálták a gyermekpornográfia elkövetésének kockázati tényezőit is. A minta 4,2 százaléka (N = 84) számolt be arról, hogy néz vagy korábban nézett már gyermekpornográf felvételeket. A kutatók ezen a mintán tesztelték különböző változók összefüggéseit a vizsgált problémával, megállapítva, hogy mind az antiszocialitás, mind a szexuális deviancia releváns tényezők. A gyermekpornográfia elkövetése szempontjából önálló prediktív értékkel bíró változók a következők voltak: férfival (fiúval) való szexuális kapcsolat, 12-14 éves gyermekkel való nemi kapcsolat létesítésének valószínűsége, 12 éves vagy fiatalabb gyermekkel való nemi kapcsolat létesítésének valószínűsége, a gyermekek csábítónak találása, gyermekpornográfiát néző barátok megléte, gyakori pornográfiahasználat, erőszakos pornográfia nézése.

A gyerekek elleni nemi bűncselekmények elkövetése kockázati tényezőinek kutatása nagyon fontos terület, hiszen – ahogy az ebből a rövid összefoglalóból is kiderül – igen heterogén bűncselekménycsoportról és elkövetői köréről beszélhetünk. Ebből következően a kockázati tényezők, a visszaesést bejósoló tényezők és a lehetséges beavatkozási pontok komplex és differenciált feltérképezésére van szükség a minél hatékonyabb prevenció és kezelési gyakorlat kialakítása szempontjából. Ezt hangsúlyozzák például áttekintő tanulmányuk következtetései körében *Henshaw és munkatársai* (2017) is, akik a gyermekpornográfiát elkövetők (online elkövetők) jellemzőire vonatkozó empirikus eredmények kritikai elemzésére vállalkoztak. Legfontosabb megállapításuk az, hogy a gyermekek sérelmére nemi bűncselekményt elkövető személyekre szabott kockázatelemző rendszerek és kezelési programok nem megfelelőek a gyermekporno-

gráfiát megvalósító elkövetők számára, mert utóbbiak eltérő, sajátos kriminogén és kezelési szükségletekkel rendelkeznek a kontakt vagy a kevert elkövetőkhöz képest.

Következtetések

Bár a pedofíliát gyakran differenciálatlanul azonosnak tekintik a gyerekek elleni szexuális bűncselekményekkel, a két fogalom érvényességi köre eltér. Vannak pedofil hajlammal élő emberek, akik soha nem molesztálnak egyetlen gyermeket sem, és vannak gyerekek sérelmére szexuális abúzust elkövetők, akik nem minősülnek pedofilnak. A jelenség tárgyalásánál a fogalmi tisztázottság (a klinikai, pszichiátriai diagnosztikus kategória és a büntetőjogilag releváns magatartás eltérése) elméleti szempontból akkor is fontos, ha a jogalkalmazói gyakorlatot ez a fogalmi kérdés csak esetlegesen befolyásolja.

A gyerekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények kockázati tényezőire vonatkozóan rendelkezésre álló számos további kutatási eredmény részletes bemutatásától itt didaktikai és terjedelmi okok miatt el kell tekintenünk. Témánk szempontjából lényeges, hogy *a pedofil érdeklődés csak egy a rizikófaktorok sorában*, valamint, hogy *a klinikai értelemben pedofilnak nem minősülő elkövetők számos kockázati tényező tekintetében nem különböznek a pedofil elkövetőktől*. Úgy tűnik, a gyerekek sérelmére elkövetett nemi bűncselekmények megelőzése szempontjából nem annyira – vagy nem csak – a pedofília kialakulásában szerepet játszó tényezőkre érdemes koncentrálni, hanem azokra a faktorokra, amelyek pedofíliával együttes hatásban vagy pedofília nélkül növelik a szexuális gyermekbántalmazás veszélyét. Az egyes kockázati tényezők együttes hatásának, illetve interakcióinak vizsgálata is elengedhetetlen feltétele a megelőzés fejlesztésének. A hatékony prevenciók gyakorlathoz figyelembe kell venni továbbá azokat a dezisztencia irányába ható tényezőket is, amelyek akár parafília megléte esetén is elrettentik, visszatartják az egyént a bűnelkövetéstől. Végül, de nem utolsósorban a megelőzés szempontjából nagyon fontosnak tartjuk a gyermekeket és felnőtteket egyaránt megszólító edukációs tevékenységet, a gyermekvédelmi rendszer és jelzőrendszer erősítését és a (szexuális) bűnelkövetés rizikótényezői közé tartozó mentális problémák kezelését célzó egészségügyi ellátórendszer hatékony működésének biztosítását.

Felhasznált irodalom

- ABEL, G. G. – MITTLEMAN, M. S. – BECKER, J. V. (1985): Sex offenders: Results of assessment and recommendations for treatment. In: BEN-ARON, M. H. – HUCKER, S. J. – WEBSTER, C. D. (eds.): *Clinical Criminology: The assessment and treatment of criminal behavior*. M & M Graphics, 207–220.
- ANDREWS, G. – CORRY, J. – SLADE, T. – ISSAKIDIS, C. – SWANSTON, H. (2004): Child sexual abuse. In: EZZATI, M. – LOPEZ, A. D. – RODGERS, A. A. – MURRAY, J. L. (eds.): *Comparative quantification of health risks: global and regional burden of disease attributable to selected major risk factors*. World Health Organization, 1851–1940. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42770>.
- BABCHISHIN, K. M. – HANSON, R. K. – VANZUYLEN, H. (2015): Online child pornography offenders are different: a meta-analysis of the characteristics of online and offline sex offenders against children. *Archives of Sexual Behavior*, 44(1), 45–66. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0270-x>.
- BARTH, J. – BERMETZ, L. – HEIM, E. – TRELLE, S. – TONIA, T. (2013): The current prevalence of child sexual abuse worldwide: a systematic review and meta-analysis. *International Journal of Public Health*, 58(3), 469–483. <https://doi.org/10.1007/s00038-012-0426-1>.
- BAUR, E. – FORSMAN, M. – SANTTILA, P. – JOHANSSON, A. – SANDNABBA, K. – LÅNGSTRÖM, N. (2016): Paraphilic sexual interests and sexually coercive behavior: a population-based twin study. *Archives of Sexual Behavior*, 45, 1163–1172. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0674-2>.
- CANTOR, J. M. – MCPHAIL, I. V. (2016): Non-offending Pedophiles. *Current Sexual Health Reports*, 8, 121–128. <https://doi.org/10.1007/s11930-016-0076-z>.
- DOMBERT, B. – SCHMIDT, A. F. – BANSE, R. – BRIKEN, P. – HOYER, J. – NEUTZE, J. – OSTERHEIDER, M. (2016): How common is men's self-reported sexual interest in prepubescent children? *Journal of Sex Research*, 53(2), 214–223. <https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1020108>.
- EKE, A. W. – HELMUS, L. M. – SETO, M. C. (2019): A Validation Study of the Child Pornography Offender Risk Tool (CPORT). *Sexual Abuse*, 31(4), 456–476. <https://doi.org/10.1177/1079063218762434>.
- FRA (2014): *Unió-szerte végzett felmérés a nők elleni erőszakról*. Bécs: European Union Agency for Fundamental Rights. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_hu.pdf.
- GERWINN, H. – WEIB, S. – TENBERGEN, G. – AMELUNG, T. – FÖDISCH, C. – POHL, A. – MASSAU, C. – KNEER, J. – MOHNKE, S. – KÄRGEL, C. – WITTFOTH, M. – JUNG, S. – DRUMKOVA, K. – SCHILTZ, K. – WALTER, M. – BEIER, K. M. – WALTER, H. – PONSETI, J. – SCHIFFER, B. – KRUGER, T. H. C. (2018): Clinical characteristics associated with paedophilia and child sex offending – Differentiating sexual preference from offence status. *European Psychiatry*, 51, 74–85. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2018.02.002>.

- HANSON, R. K. – MORTON-BOURGON, K. E. (2005): The Characteristics of Persistent Sexual Offenders: A Meta-Analysis of Recidivism Studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(6), 1154–1163. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.73.6.1154>.
- HENSHAW, M. – OGLOFF, J. R. P. – CLOUGH, J. A. (2017): Looking Beyond the Screen: A Critical Review of the Literature on the Online Child Pornography Offender. *Sexual abuse: a journal of research and treatment*, 29(5), 416–445. <https://doi.org/10.1177/1079063215603690>.
- HILLIS, S. – MERCY, J. – AMOBI, A. – KRESS, H. (2016): Global Prevalence of Past-year Violence Against Children: A Systematic Review and Minimum Estimates. *Pediatrics*, 137(3), e20154079. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-4079>.
- HORVÁTH É. – LENGYEL J. – ÓNODY-MOLNÁR D. – TÓTH M. (2011): *Gyermekek szexuális bántalmazása. Adatgyűjtésen, felmérésen, esetelemzésen alapuló jelentés a magyarországi helyzetről, a PANDÓRA SZELENCÉJE nevű nemzetközi projekt részeként.* Budapest: Független Média Központ. http://cij.hu/hu/wp-content/uploads/2018/09/Pandora_szelenceje_bovitett_verzio.pdf.
- KESICKY, D. – ANDRE, I. – KESICKA, M. (2014): EPA-0284 – Pedophiles and (or) Child Molesters. *European Psychiatry*, 29(S1), 1–1. [https://doi.org/10.1016/S0924-9338\(14\)77731-4](https://doi.org/10.1016/S0924-9338(14)77731-4).
- LALOR, K. – MCELVANEY, R. (2010): Overview of the nature and extent of child sexual abuse in Europe. In: *Protecting children from sexual violence – A comprehensive approach.* Council of Europe. <https://arrow.tudublin.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=aaschsslbk>.
- LAMB, S. – EDGAR-SMITH, S. (1994): Aspects or disclosure: Mediators of outcome of childhood sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 9(3), 307–326. <https://doi.org/10.1177/088626094009003002>.
- LEVENSON, J. S. – BECKER, J. – MORIN, J. W. (2008): The relationship between victim age and gender crossover among sex offenders. *Sexual Abuse*, 20(1), 43–60. <https://doi.org/10.1177/1079063208314819>.
- LONDON, K. – BRUCK, M. – CECI, S. J. – SHUMAN, D. W. (2007): Disclosures of child sexual abuse: A review of the contemporary empirical literature. In: PIPE, M. E. – LAMB, M. – ORBACH, Y. – CEDERBORG, A. C. (eds.): *Child sexual abuse: Disclosure, delay and denial.* Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 11–39.
- MARTIJN, F. M. – BABCHISHIN, K. M. – PULLMAN, L. E. – SETO, M. C. (2020): Sexual attraction and falling in love in persons with pedohebephilia. *Archives of Sexual Behavior*, 49, 1305–1318. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01579-9>.
- MCELVANEY, R. (2002): Delays in reporting childhood sexual abuse and implications for legal proceedings. In: FARRINGTON, D. P. – HOLLIN, C. R. – MCMURRAN, M. (eds.): *Sex and violence: The psychology of crime and risk assessment.* Routledge, 138–153.

- MCGEE, H. – GARAVAN, R. – DE BARRA, M. – BYRNE, J. – CONROY, R. (2002): *The SAVI Report: sexual abuse and violence in Ireland – a national study of Irish experiences, beliefs and attitudes concerning sexual violence*. Liffey Press.
https://repository.rcsi.com/articles/report/The_SAVI_report_sexual_abuse_and_violence_in_Ireland/10770797/1.
- NEUTZE, J. – SETO, M. C. – SCHAEFER, G. A. – MUNDT, I. A. – BEIER, K. M. (2011): Predictors of child pornography offenses and child sexual abuse in a community sample of pedophiles and hebephiles. *Sexual Abuse: A Journal of Research & Therapy*, 23(2), 212–242. <https://doi.org/10.1177/1079063210382043>.
- O'DONOHUE, W. – CUMMINGS, C. – WILLIS, B. (2018): The Frequency of False Allegations of Child Sexual Abuse: A Critical Review. *Journal of Child Sexual Abuse*, 27(5), 459–475.
<https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1477224>.
- PARTI K. (2007): Tiltott pornográf felvétellel visszaélés az interneten – az empirikus kutatás adatai. *Kriminológiai Tanulmányok*, 44. szám, 89–110.
https://www.okri.hu/images/stories/KT/kt44_2007_sec.pdf
- PARTI K. (2009a): *Gyermekpornográfia az Interneten*. Miskolc: Bíbor Kiadó.
- PARTI, K. (2009b): Online child pornography in Hungary: Analysis of research findings. *Acta Iuridica Auctoritate Universitatis Pecs Publicata*, 144, 247–265.
- PARTI K. – SZABÓ J. – VIRÁG GY. (2017): A szexuális erőszak jellemzői egy aktakutatás tükrében. In: PARTI K. (szerk.): *Szexuális erőszak-mítosz és valóság: kutatások a szexuális erőszakról*. Budapest: Országos Kriminológiai Intézet, 159–200.
- PEREDA, N. – GUILERA, G. – FORNS, M. – GÓMEZ-BENITO, J. (2009): The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: a meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 29(4), 328–338. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.02.007>.
- PINTÉR Á. – TÓTH J. N. (2017): A bántalmazott gyermekek – Gyermekjogok és gyermek-bántalmazás. *Statisztikai Szemle*, 95(8–9), 847–872.
http://real.mtak.hu/55006/1/2017_08-09_847.pdf.
- SETO, M. C. (2017): The Puzzle of Male Chronophilias. *Archives of Sexual Behavior*, 46, 3–22.
<https://doi.org/10.1007/s10508-016-0799-y>.
- SETO, M. (2018): *Pedophilia and sexual offending against children*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11639-000>.
- SETO, M. C. – CANTOR, J. M. – BLANCHARD, R. (2006): Child pornography offenses are a valid diagnostic indicator of pedophilia. *Journal of Abnormal Psychology*, 115(3), 610–615.
<https://doi.org/10.1037/0021-843X.115.3.610>.
- SETO, M. C. – HERMANN, C. A. – KJELGREN, C. – PRIEBE, G. – SVEDIN, C. G. – LÅNGSTRÖM, N. (2015): Viewing child pornography: prevalence and correlates in a representative community sample of young Swedish men. *Archives of Sexual Behavior*, 44(1), 67–79.
<https://doi.org/10.1007/s10508-013-0244-4>.

- SMITH, D. W. – LETOURNEAU, E. J. – SAUNDERS, B. E. – KILPATRICK, D. G. – RESNICK, H. S. – BEST, C. L. (2000): Delay in disclosure of childhood rape: Results from a national survey. *Child Abuse & Neglect*, 24(2), 273–287.
[https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(99\)00130-1](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(99)00130-1).
- STOLTENBORGH, M. – VAN IJZENDOORN, M. H. – EUSER, E. M. – BAKERMANS-KRANENBURG, M. J. (2011): A global perspective on child sexual abuse: meta-analysis of prevalence around the world. *Child Maltreatment*, 16(2), 79–101.
<https://doi.org/10.1177/1077559511403920>.
- STRASSBERG, D. S. – EASTVOLD, A. – WILSON KENNEY, J. – SUCHY, Y. (2012): Psychopathy among pedophilic and nonpedophilic child molesters. *Child abuse & neglect*, 36(4), 379–382. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.09.018>.
- SZABÓ J. – CSAPUCHA B. (2020a): A gyermekpornográfia tényállása a jogerős bírósági ítéletek tükrében, különös tekintettel a fiatalkorú elkövetőkre – 1. rész. *Ügyészségi Szemle*, V(2), 22–37. <https://ugyeszsegiszemle.hu/pdf/2020-02.pdf>.
- SZABÓ J. – CSAPUCHA B. (2020b): A gyermekpornográfia tényállása a jogerős bírósági ítéletek tükrében, különös tekintettel a fiatalkorú elkövetőkre – 2. rész. *Ügyészségi Szemle*, V(3), 6–21. <https://ugyeszsegiszemle.hu/pdf/2020-03.pdf>.
- TÓTH O. (1999): *Erőszak a családban*. Budapest: TÁRKI [Társadalompolitikai Tanulmányok 12.] <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a396.pdf>.
- VIRÁG GY. (2004): Szexuális erőszak. In: IRK F. (szerk.): *Áldozatok és vélemények II*. Budapest: Országos Kriminológiai Intézet, 71–83.
- VIRÁG GY. (2010): Mi mennyi? Gondolatok a pedofiliáról. In: NÉMETH, Zs. (szerk.): *Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára*. Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 136–148.
- WHITAKER, D. J. – LE, B. – HANSON, R. K. – BAKER, C. K. – MCMAHON, P. M. – RYAN, G. – KLEIN, A. – RICE, D. D. (2008): Risk factors for the perpetration of child sexual abuse: A review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 32(5), 529–548.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.08.005>.
- WHO (1999): *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/65900>.
- WHO (2012): *Understanding and addressing violence against women*. World Health Organization. http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77434/who_rhr_12.37_eng.pdf;jsessionid=6F2CB03E1727BEDC7DF6F7ECD498EAC3?sequence=1.
- WHO (2018): *Violence against children*. World Health Organization. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children>.
- WIDOM, C. S. (1989): Does violence beget violence? A critical examination of the literature. *Psychological Bulletin*, 106(1), 3–28. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.106.1.3>.